

Västsaharierna – övergivna och icke-prioriterade

I soluppgången går Manana ut i öken utanför tältet i flyktinglägret i Algeriet för att se till familjens getter. Getmjölken är ett välkommet tillskott i den ensidiga kosten från World Food Programme. Foto: Lena Thunberg

Rabab Amidane, idag flykting i Sverige, har förföljts, fängslats och torterats av marockansk polis sedan hon berättat om västsahariernas svåra situation i Marocko och utomlands. Foto: Lena Thunberg

I Marrakech i Marocko finns ett berömt torg, Djemaa el Fna. Vid ena änden ligger en polisstation. Men under själva torget ligger hemliga celler, där marockaner och västsaharier har misshandlats och torterats.

– Det var cirka 30 västsahariska manliga studenter som satt bakbundna med bindlar för ögonen i ett rum. Vi var också några kvinnliga studenter. Ibland fördes någon av oss ut ur rummet och vi kunde höra skriken, när han eller hon torterades, berättar Rabab Amidane, som studerade engelska vid universitetet i Marrakech. I det ockuperade Västsahara finns inga universitet. Studenterna hade demonstrerat för ett fritt Västsahara. Marockansk polis omringade universitetet och grep västsaharierna, när mörkret föll.

– Jag blev slagen överallt med ba-

tong. Min väninna Sultana Khaya misshandlades till den grad att hon förlorade synen på ett öga. En annan kamrat bröt de benet på. En tredje blev knivskuren.

Rabab släpptes på morgonen. Sultana hade under natten förflyttats till ett sjukhus, där hon tvingades skriva under dokument att det var västsahariska studenter, som var skyldiga till hennes skador.

Två västsahariska ungdomar som utsatts för våld och övergrepp för att de talade om Marockos ockupation och rätten till självständighet.

Det gör man inte ostraffat. Och våldet fortsätter. År efter år.

Det finns tre ting som man inte får ifrågasätta i Marocko: Kungen, islam och Marockos rätt till Västsahara.

I oktober 2010 stormade marockanska säkerhetsstyrkor ett fredligt protestläger utanför den ockuperade huvudstaden El Aaiún. Västsaharierna protesterade mot marginaliseringen, fattigdomen, bostadslösheten

och arbetslösheten. För detta sitter cirka 200 västsaharier fortfarande fängslade. Arbeten och bostäder går till de marockanska bosättarna.

Högen av rapporter från Amnesty International och Human Rights Watch växer.

Afrikas sista koloni

Västsahara är enligt FN ett icke-självstyrande område som ska avkoloniseras, ett av de sexton områden som finns kvar på FN:s lista. Västsaharier har enligt FN rätt till självbestämmanden och självständighet. Västsahara var en spansk koloni, men 1975 "överlämnade" den spanska Franco-diktaturen Västsahara till Marocko. Spanien behöll dock fiskerättigheter och delar av ägandet i fosfatfyndigheten.

När den marockanska armén marscherade in i Västsahara 1975, flydde stora delar av befolkningen till Algeriet, där fortfarande cirka 160 000 västsaharier bor i tältläger totalt beroende av internationellt humanitärt stöd.

Västsahara delas idag i två delar av

en 200 mil lång minerad och radarövervakad "mur" som bevakas av cirka 150 000 marockanska soldater.

Västsaharier i de ockuperade två tredjedelarna av Västsahara, som hävdar Västsaharas rätt till självständighet, riskerar att förföljas, torteras och fångas av den marockanska ockupationsmakten.

1992 skulle en FN-ledd folkomröstning om Västsaharas självständighet äntligen äga rum. Marocko har dock förhindrat den och vägrar sedan 2004 att acceptera ett självständigt Västsahara. FN-styrkan Minurso finns på plats sedan 1991 med mandat att övervaka vapenvilan mellan Marocko och den västsahariska självständighetsrörelsen Polisario.

Detta är dock FN:s enda fredsbevarande styrka som saknar mandat att se till att brott mot mänskliga rättigheter inte begås. Frankrike stoppar med sin vetorätt kravet på MR-mandat.

Marocko stöds främst av Frankrike men är också en av USA:s förtrogna i arabvärlden. EU slöt 2005 i strid med folkrätten ett fiskeavtal med Ma-

En 200 mil lång minerad mur skiljer de 165 000 västsaharierna i flyktingläger i Algeriet från släktingarna i den ockuperade delen av Västsahara.

Foto nedan: Lena Thunberg

Västsahara

Officiellt namn: As-Sahra' al-Garbiyyah (Sahariska Arabiska Demokratiska Republiken), erkänd av cirka 80 stater. Republiken utropades den 27 februari 1976, när Spanien formellt lämnade landet.

Huvudstad: El Aaiún.

Geografi: Cirka 260 000 km², dvs. drygt hälften så stort som Sverige. Kanarieöarna ligger 140 km utanför kusten. Landet består till största del av omväxlande ökenlandskap.

Klimat: Torrt klimat med mycket heta somrar och kalla vinternätter. Regn är mycket sällsynt.

Befolkning: Av arabiskt och afrikanskt ursprung. Folkmängden är en omstridd fråga. I flyktinglägren i Algeriet bor enligt FN cirka 165 000 människor.

Språk: Hassania, en arabisk dialekt som liknar den klassiska arabiskan. Hassania talas också i Mauretanien men skiljer sig från den arabiska som talas i Marocko och i Algeriet.

Religion: Sunnimuslimsk islam.

Naturtillgångar: Landet är rikt på naturtillgångar som fosfat, järn, koppar, olja, naturgas och uran. Fosfatfyndigheten i Bu Craa är en av de rikaste fyndigheterna i världen. Fosfaten är – förutom fisk och sand – den hittills enda exploaterade naturtillgången. Seismiska undersökningar i början på 2000-talet visar på oljefyndigheter på havsbotten utanför Västsaharas kust.

rocko, där de västsahariska fiskerika vattnen inte var uteslutna. Sverige skrev som enda land inte under avtalet. När fiskeavtalet skulle förlängas i februari 2011 röstade Sverige, Storbritannien och Danmark emot, men det räckte inte för att stoppa en ett-årig förlängning. EU har knutit Marocko närmare sig genom ett "avancerat partnerskap". Marocko är ett av de länder som får mest bistånd av EU.

Västsahara har förutom fisk stora fosfatfyndigheter och troligen olja.

36 års flyktingtillvaro

I 36 år har halva Västsaharas befolkning levt i flyktingläger i Saharas öken på algeriskt område. De lever under extrema förhållanden i en del av Sahara som aldrig har varit bebodd nära gränsen till sitt hemland. De är totalt beroende av internationellt stöd för sin överlevnad.

Maten består mest av bönor, linser, mjöl och ris och kommer främst som bistånd via WFP (World Food Programme), UNHCR (FN:s flyktingkommissariat), EU:s biståndsorgan ECHO och olika enskilda organisationer.

Ransonerna är knappa och många flyktingar lider av undernäring på grund av den enahanda och C-vitaminfattiga kosten, men det råder ingen svält.

Frustrationen bland främst de unga ökar. Hopplösheten breder ut sig, trots att flyktinglägren räknas som några av världens bäst organiserade. Irritationen riktar sig också mot befrielserörelsen Polisario som gick med på vapenvilan 1991 och som trodde på FN:s fredsplan, löftet om en snar folkomröstning om självständighet. Många ungdomar vill ta till vapen.

– Vi är övergivna, bortglömda, icke-prioriterade av FN, EU och media. Vi har ställt upp på alla krav, visat tålamod och gett allt. Nu har vi kommit till den absoluta gränsen. Nu finns inget mer att ge och inget mer att vänta. Vi har förstått budskapet.

Detta sa en bitter Polisariorepresentant Nafaa Salem redan 2008 efter över 100 resolutioner i FN och efter otaliga eftergifter från Polisario.

Och väldigt lite har förändrats till västsahariernas fördel sedan dess. De fortsätter att vara Afrikas sista koloni – trots att de har all rätt på sin sida.

– Vårt lands rikedomar är vår olycka, sammanfattade nyligen en luttrad västsaharier i den ockuperade delen av Västsahara folkets situation.

Lena Thunberg
Tidskriften Västsahara
www.vastsahara.net

